

Fehér Anikó¹

Győzelemről énekeljen...!

Koudela Géza, az 1938-as budapesti Eucharisztikus Kongresszus himnusz szerzője

Az 52. budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus után – tudván azt, hogy a liturgia nyelve a zene – illik megemlékezni arról az egyházzeneszről, akinek köszönhetjük azt a dallamot, amely nyolcvanöt évvel megszületése után is ugyanúgy betöltötte méltó szerepét, ugyanolyan lelkesítő erővel hatott, mint keletkezése évében.

Dr. Koudela Géza az 1938-as budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus himnuszának zeneszerzője. Kalocsán született. Ha a híres Duna menti város zeneéletére gondolunk, elsődlegesen Liszt Ferenc jut eszünkbe, aki mintegy hét alkalommal koncertezett itt Haynald Lajos bíboros, kalocsa-bácsi érsek meghívására az érseki kastélyban. 1894. március 25-én, húsvétvasárnap hajnalán született. Szüleinek hetedik gyermeke volt, akiknek életében a vallásosságnak és a zenének is igen nagy szerepe volt. Édesapja papi szabóként dolgozott, és negyvenöt éven át játszott a székes-egyház zenekarában trombitán és vörös hangszereken.

Az ifjú Koudela Kalocsán járt a jezsuita gimnáziumba², tiszta jeles tanuló volt. Sztára József, Liszt tanítványa segítette a családját, és a fiatal gimnazista egyik mentoraként tartjuk számon.³ Tehetése hamar megmutatkozott: már kisgyermekkorában megismerkedett az orgonával, gyakran ő mutatta be a helyes játékmódot a nálánál idősebb tanulóknak is.

A teológiát a Központi Szemináriumban végezte. Felszentelése 1917. október 19-én történt meg Kalocsán. Primiciáján, amelyet Kalocsán tartott, Liszt férfikarra írott misszéje⁴ szolgáltatta az ordináriumot, amelynek partitúráját még gimnazista korában ő találta meg a kollégium könyvtárában. Felajánlásra saját *Suscipéje* szól.

¹ Karnagy, népzenekutató, az MMA MMKI megbízott kutatója, a Nemzetközi Kodály Társaság elnökségi tagja, a KÖTA Népzenei Bizottságának elnöke.

² Batthyány József érsek alapította 1779-ben és a piaristákra bízta. 1860-ban a jezsuiták vették át.

³ BIKFALVI Géza: *Koudela Géza, Kalocsa hírneves egyházzenesze* = *Kalocsai Néplap*, 2018. május 24. <http://www.kalocsaineplap.hu/hu/publicisztika/koudela%20geza%20egyhajzenesz> (utolsó letöltés: 2023. 01. 18.)

⁴ LISZT Ferenc: *Missa quattuor vocum ad aequales concinente organo* (Szekszárdi mise), 1848, 1869.

A vajdasági (ma Szerbia) Moholon kezdte meg papi működését. Ám 1919-es kalocsai látogatásakor az érsek, Várady Lipót Árpád⁵ kinevezte a főszékesegyház karnagyává. Amikor visszatért Moholra elbúcsúzni a hívektől, a szerb megszállás, a határok lezárása miatt ott ragadt. „Szabadkán tanított hittant, majd visszakerült Kalocsára. Ahonnan rövid pedagógiai működés (azaz zene- és énektanárság) után Csernoch hercegprímás⁶ – korábbi kalocsai érsek – hívó szava az esztergomi egyházmegyébe szólította.”⁷

Hamarosan azonban Budapestre került. A II. kerületi Keleti Károly utcában lévő Rákóczi Kollégium fiúnevelő-intézet hittanára 1920-tól 1925-ig, majd a budai Szent Imre Kollégium⁸ prefektusa lett.

1927-ben kinevezte az Egyetemi templom egyházzenei igazgatójának. Itt rendszeresen orgonált Prohászka Ottokár székesfehérvári püspök konferenciabeszédeire, akit mindig példaképének tekintett. Közben a Katolikus Népenektár Bizottság elnöke, 1929-től 1930-ig pedig a *Muzsika* című folyóirat társszerkesztője volt.

Hamarosan kétéves ösztöndíjat kapott Rómába a Collegium Germanicum et Hungaricumba. „Itt zenetörténeti kutatásokat folytatott Liszt Ferenc római tartózkodásáról, magyar-olasz zenei kapcsolatokról, a régi magyar zsinatok egyházzenei intézkedéseiről, s a római rítusnak Magyarországra való behozataláról. A Szent Cecília Akadémián⁹ látogatta Respighi¹⁰ művész-továbbképző kurzusát, és előkészítő munkálatokat végzett egy egyházzenei törvénykönyv megírásához.”¹¹

Budapesten ezalatt megvalósult Liszt-terve, a Zeneművészeti Főiskolán megszerveződött az egyházzenei fakultás, ahol hazatérése után, 1928 és 1939 között főiskolai tanárként működött, gregorián korálist és karvezetést tanított. A tanszak tízéves évfordulóján, a jubileumi ünnepségen mondott egy, a szem- és fültanúk szerint „*lenyűgöztető ünnepi beszédet*”,¹²

Az Országos Liszt Ferenc Társaságnak 1933-tól volt ügyvezető igazgatója, 1934-től alelnöke. Gyakran felkérték a Magyar Rádió helyszíni zenei közvetítéseinek kommentátori szerepére. Szuggesztív módon, láttató erővel közvetítette a különféle egyházi eseményeket. Utolsó rádiós fellépésén a Kispapok Kórusát vezényelte a Papnevelőben. A Magyar Dalosegyesületek Országos Szövetségének tiszteletbeli országos karnagyává választották.

⁵ 1865–1923, győri püspök, majd kalocsai érsek.

⁶ Csernoch János (Ján Černoch/Jan Czernoch) (1852–1927), esztergomi érsek, bíboros-hercegprímás.

⁷ BIKFALVI: i. m. (2018).

⁸ Glattfelder Gyula, a Szent Imre Kőr elnöke magánvállalkozásként alapította a lakáshiánnyal küszködő, Budapesten tanuló egyetemisták számára a IV., Irányi u. 20. sz. alatt.

⁹ Accademia Nazionale di Santa Cecilia (Szent Cecília Nemzeti Akadémia) a világ egyik legrégebbi zenei intézménye Rómában, a Via Vittoria 6. szám alatt található.

¹⁰ Ottorino Respighi (1879–1936) olasz zeneszerző, zenetudós, karmester.

¹¹ GEISZLER Ödön: *Koudela Géza életrajza* = *A zene*, 1940, 11. szám, 170. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_Zene_1939-1940/?query=SZO&pg=42&layout=s (utolsó letöltés: 2023. 01. 18.)

¹² *Az egyházzenei tanszak jubileuma a Zeneakadémián* = *Magyar Kórus*, 1936. december 10., 443.

Koudelától a politikai szereplés sem állt távol. A rövid életű (1922–1926) Nemzeti Egység pártjának volt jelöltje a Dunántúlon.¹³

Nagy szerepe volt kora jelentős zenei kiadója, a Magyar Kórus életében is. Ebben az időben jelent meg a reformált énekeskönyv, a *Szent vagy, Uram!*, mértékadó szakemberek munkájaként. Természetesen Koudela is részt vett a szerkesztésében és az utána kialakult nagy vitában, zenei összützben is gyakran és sikerrel védte meg a művet.

Fiatalon kezdte a komponálást. Másodéves gimnazista korában írt egy énekkari művet Jókai *Király-himnuszára*¹⁴. Ezt egy gyakran énekelt *Veni Sancte* követte, majd egy nyolcszólamú vegyes kari alkotás: az *Ave Maria*. Hamarosan zenekarra is írt, mégpedig egy *Szent Tamás-himnusz*t. Teológus korában komponálta az egyik legismertebb alkotását, az *Ecce Sacerdos* című kórusművet. 1919-ben írta a magyar szövegű *Palicsi misét* vegyes karra, orgonával. IV. Károly király halálakor komponálta a megrázó erejű *Requiemjét*. 1922-ben született zenekaros *Ünnepi nagymiséje* a Nagyboldogasszony tiszteletére, majd a férfikari *Missa Solemnis*. Később zsoltárokat komponált. A Szent Imre-évben dolgozta át a *Szent Imre-népe*nekeket. Rengeteg jegyzet, félkész alkotás maradt utána.

Koudela nemcsak zeneszerzőként, de zeneteoretikusként is alkotott. Főként Liszt-kutatásai jelentősek. Ezek a tanulmányok a kor jelentős zenei periodikumaiban jelentek meg.¹⁵ 1936-ban részt vett a dr. Molnár Imre¹⁶ által szerkesztett *A magyar muzsika könyve*¹⁷ létrehozásában is, ő írta *A magyar római katolikus egyház zenéje* című mű *Gregorián és népe*nek megnevezésű fejezetét.

A *Magyar Cantuale* egyházi karénekeskönyv Bárdos Lajos, Kertész Gyula és Koudela Géza szerkesztésében jelent meg 1935-ben.¹⁸ Ebben a kötetben saját műve nem szerepel.

Zeneszerzőként sokféleképpen jellemzik. Egyvalaki így ír: „Ma még nehéz lenne Koudela Gézának mint zeneszerzőnek helyét kijelölni az esztétika mérlegelésében. Művei elvitathatatlanul élő alkotások, ma is egyre több és több hívet nyernek meg. Fenséges pátosz csendül fel bennük. De ez a pátosz sohasem mesterkéltné, hanem a legőszintébb megnyilvánulásai egy papi lélek látomásszerű elragadtatásainak. Koudela Géza tagadhatatlanul romantikus lélek volt.”¹⁹

Mindenképpen szigorú, a rendhez ragaszkodó és Istenben mindenekfelett hívő katolikus volt – zenéjében is. Így ír erről: „A helyes és szép szentének kettős imádság. Zengő, panaszkodó, hálálkodó, síró, magasztaló életjel-adásunk az Ég felé. Meghallgatja-e a jó Isten? Attól függ, Istenhez van-e hangolva az énekünk...”²⁰

¹³ *Keszthelyi Hírlap*, 1935. március 10.

¹⁴ Nyomtatásban is megjelent a *Zászlónk* című ifjúsági folyóiratban.

¹⁵ Pl. Egyházi Lapok, Magyar Kórus.

¹⁶ 1888–1977, zenetudós, énektanár, fonetikai kutató, főiskolai tanár.

¹⁷ *A magyar muzsika könyve*. Szerk. MOLNÁR Imre, Bp., Merkantil Nyomda, 1936.

¹⁸ A kötet 10. (utolsó) kiadása 1947-ben látott napvilágot.

¹⁹ KEMENES Frigyes: *Koudela Géza, az egyház muzsikusa* = *A zene*, 1940, 11. sz., 172. https://adt.arcanum.com/hu/view/MTA_Zene_1939-1940/?query=1940%2011&pg=164&layout=s (utolsó letöltés: 2023. 01. 18.)

²⁰ *Magyar Kórus*, 1943, 53. sz., 996.

Az 1934-ben kiadott, Bárdos Lajos és Kertész Gyula által szerkesztett *Harmonia Sacra* című egyházi kóruskötet négy művet tartalmaz Koudelától – főként történelmi témájú, veretes és szép dallamok feldolgozásával foglalkozott ez időben. Jól érzékelhető ezen művek zenei különbözősége a *Szent vagy, Uram!* orgonás kötetben megjelent feldolgozásoktól. Harmonizációik inkább modális hangulatúak, modernebb, itt-ott disszonánsabb harmóniak, újító kísérletek jellemzik.

Koudela – mint a Papnevelde kórusának vezetője – sok művét férfikarra írta. Ezeket az alkotásokat gyakran szombaton este alkotta, ilyenkor nem lehetett zavarni, hogy másnapra, a szentmise idejére elkészülhessenek és meg is taníthassa őket a kórusnak.²¹

Beszédei is híresek voltak: „Ragyogó tehetségű szónok, páratlan művésze a szónak. Rögtönzött beszédei nemcsak az egész országban voltak híresek, de a határokon túl is. Tudósa az egyházi zenének, annak legalaposabb ismerője és művelője.”²²

Prózai művei közül a legjelentősebbekre térnek ki. A *Dicsértessék! Ima- és énekeskönyv* a Harmat-Sík-féle *Szent vagy, Uram!* énektár énekeiből épült fel.²³ Ennek a kis imakönyvnek az imarészét ő szerkesztette és írta. E kötet nyomán a Magyar Kórus 1945-ben kiadott egy szinte a tenyérben elférő kis imakönyvet *Üdvözlégy, Mária! Gyöngybetűs ima- és énekeskönyv* címmel. Az imarész Koudela előbbi összeállításából való.

Egyik legjelentősebb írása az 1936-ban megjelent könyve, melynek címe: *Liszt Ferenc*.²⁴ A kötet a Liszt Társaság felkérésére készült a zongoraművész és zeneszerző halálának ötvenedik évfordulójára. Az előszót dr. Ugron Gábor, az Emlékév Országos Bizottságának elnöke írta. A kötet három fő részből áll. Az első taglalja Liszt életének eseményeit; a második Lisztről, a muzsikusról; a harmadik magáról az emberről szól. Mélyen kiemeli magyarságát. A kötet utolsó mondata az a gondolat, amit Bartók akadémiai székfoglalójának zárásaként mondott: „Liszt Ferenc magyarnak mondta magát: mindenkinek, magyarnak, nem-magyarnak egyaránt, kötelessége ezt a kijelentést tudomásul venni és abba belenyugodni.”²⁵

Az 1938-as eucharisztikus kongresszus himnuszának szövegét Bangha Béla jezsuita szerzetes írta (*Győzelemről énekeljen napkelet és napnyugat*). Bangha Béla (1880–1940) jezsuita szerzetes, hithirdető, teológus, szerkesztő, író, gyakori megnevezéssel: Magyarország „sajtóapostola”. Nem véletlenül nevezik így, hiszen sokoldalú munkásságában nagy részt foglalt el a magyar katolikus sajtó megszervezése, az írások terjesztése. Egyházi berkekben neves íróként, szónokként tartották számon, aktivista szerepvállalása külföldön is ismert. A *Katolikus lexikon* főszerkesztőjeként szintén dolgozott. Az Actio Catholica alelnökeként fontos szerepe volt az 1938-as budapesti eucharisztikus világkongresszus megszervezésében is. Ő szintén Kalocsán végezte el a jezsuita gimnáziumot, majd más városokban, illetve külföldön tanult. Szellemi ha-

²¹ Leányfalusi Vilmos (1937) katolikus pap, kanonok, orgonaművész, a kalocsai főszékesegyház orgonistája és karnagya szíves szóbeli közlése.

²² GEISZLER: i. m. (1940), 168.

²³ *Magyar Kórus* (1943).

²⁴ KOUDELA Géza: *Liszt Ferenc*. Bp., Országos Liszt Ferenc Társaság, 1936, 131.

²⁵ BARTÓK Béla: *Liszt Ferenc*. Székfoglaló a Magyar Tudományos Akadémián. <https://epa.oszk.hu/00000/00022/00602/19033.htm> (utolsó letöltés: 2023. 01. 19.)

gyatékának elemzése ma is folyik, helye, szerepe a kor kultúrpolitikájában még nem nyert egyértelmű értékelést.²⁶

Az *Eucharisztikus himnusz*ként ismert dallam a *Szent vagy, Uram!* énekeskönyv 280/b számú dala. Viszonylag ritkán veszik elő a kántorok, elsősorban a húsvéti ünnepeken, úrnapján és eucharisztikus körmeneteken. Közismert orgonás változata nagy valószínűséggel Harmat Artúr munkája.

Hat tizenöt szótagú sorból áll. Minden sorának hasonló, jellegzetes dallamvonala van. Induló jellegű, tempo giusto előadásmódban. Jól énekelhető, lelkesítő dūr dallam, ami remekül illeszkedik a szöveghez. A kor jellegzetes német indulóinak mintájára készült, a magyar népdaltól nagyon különbözik. Ez persze nem baj, viszont a kor zenei szokásától eltér. Érdeemes belegondolni, mi mindent alkotott ebben az időszakban Bartók és Kodály. Utóbbiak megítéléséhez, a megoldáshoz közelebb vihetnek minket a következő sorok.

A *Magyar Kultúra* periodikum szerkesztői ebben az időben Bangha Béla és Nyisztor Zoltán²⁷ voltak. Lapjuk 1937-es tizenhárom-tizennegyedik számában ezt írják *Toll-hegyen* című publicisztikájukban szerző megjelölése nélkül, tehát a lap általános véleményeként: „Már csak a vak nem látja, hogy a Bartók- és Kodály-kultusz valóságos hivatalos irányá hízik Magyarországon. Az újságokban már egyéb sincs művészet címen, mint égis zengő magasztalása Bartók és Kodály zsenijének, s ami még megdöbbenőbb, a budapesti iskolák gyermekkarai ambiciózus tanárok és tanárnők vezetése alatt már egyebet sem tesznek, mint Bartók- és Kodály-kórusokkal mutatkoznak be a közönségnek.

Bartók és Kodály tehetségét, ha úgy tetszik, akár zsenijét senki sem akarja kétségbe vonni, de ez még nem jogcím arra, hogy muzsikájukat, még helyesebben: muzsikájuk szellemét hivatalos és pedagógiai úton csempésszék be még a tanulóifjúságba is. Őszintén szólva kicsit feltűnő és szokatlan a művészetnek egy ágában az élőknek ez a szörnyő nagy kultusza. Miért nincs hasonló kultusz az irodalom vagy a képzőművészet élő nagyjaival szemben? Hogy kivételesen nagyok, ez még nem ok arra, hogy kultuszukat az országra rákényszerítsék. Elvégre Ady Endre is kivételesen nagy, sőt zseni volt minden dekadenciája mellett is. Vannak hazafias vagy vallási értelemben is megható sorai és költeményei, de ugyan kinek jutna eszébe Adyt válogatás nélkül az ifjúság kezébe odaadni? A helyzet semmivel sem másabb Bartók vagy Kodály esetében sem. Különösen az első (Bartók), de sok tekintetben a másik is destruktív lélek, aki a legzseniálisabb muzsikán keresztül is ezt a kietlen, destruktív lelket érezteti és viszi diadalra. Aki ezt muzsikájukban meg nem látja, az vagy naiv hihetetlen fokban, vagy nem őszinte! Nekünk semmi kifogásunk az ellen, ha felnőtt, értelmes emberek, akik kritikával tudnak élni, elveik fenntartása mellett is élvezik e két nagy muzsikust és hódolnak szellemüknek, de az ifjúságot, amelynek még nincs kritikai ér-

²⁶ VESZPRÉMY László Bernát: A „sajtóapostol” – Bangha Béla játszmái a Horthy-kor hajnalán = *Mandiner*, 2020. április 30., https://mandiner.hu/cikk/20200430_bangha_bela (utolsó letöltés: 2023. 01. 19.) és VESZPRÉMY László Bernát: *Egy avított jezsuita antijudaista. Bangha Béla SJ a zsidókérdés útvesztőiben = Történelmi Szemle, Az MTA BTK Történettudományi Intézetének Értesítője*, 2017, 59. évf., 3. sz., 439–463.

²⁷ 1893–1979, teológus, lelkész, szerkesztő, író.

zéke, ne nyomják pont a zenén keresztül és szinte hivatalos apparátussal a legdestruktívabb vizekre. S még kevésbé vezessék az egyházi népéneket ebbe az irányba!”²⁸

Ezek a sorok sok mindenre magyarázatot adnak. Az írás kisebb sajtóvitát indított, melynek záróakkordját Molnár Antal ütötte le a *Pesti Napló*-ban:²⁹ „Destruktív zene: fából vaskarika... Esztétikai szempontból nem alkalmazható az etikában és erkölcsi szempont nem alkalmazható az esztétikában. Zenemű tehát ön maga körében, ön maga szempontjából vizsgálva; nem bizonyulhat erkölcsellenesnek.”

Kodály egyik hátramaradt levele alapján vélhetjük, hogy Demény János³⁰ zenetudós, Bartók-kutató is felajánlotta, hogy válaszcikket ír e támadások ellen. Kodály ezt írta neki: „Kedves fiaim egyike, remélem, első felháborodása már eloszlott, kár ilyesmire energiát pocskolni. Olyan vizek, amelyeknek van sodra a világért se áradjanak ki: abból mocsár lesz, pedig mennyi malmot kellene itt hajtani, hogy nagy turbinákról ne is beszéljek. Ez a patológikus gyűlöletáradat, minthogy tárgyi alapja egészen mondvacsinált, valami személyi gyökekből eredhet, talán egyszer kiderül. Olyan ó testamentumi bosszú szaga van. Nem hiszem, hogy a páter teljesen azonosítja vele magát, csak most már nem retirálhatott a sok támadásra, ami szerkesztői személyét érte. Csak azt sajnálnám, ha a sok apáciskola a – nem könnyen kezdett jó útról – újra a régi rosszra térne ennek hatása alatt. Nem is sejti az a dúvad milyen zsenge vetésbe taposott!... Tehát óvakodjon bármit is írni ezzel kapcsolatban.”³¹

Érdekes lehet még egy további adalék. Kodály egy 1943 körülré datálható kézírásos jegyzetlapján olvashatjuk a következőt: „Bogisich – Koudela: hamis illúziók nem használnak: magyar egyházi népének nem volt, hanem lesz.”³²

Koudela Géza, a lánglelkű pap, kevésbé ismert zeneszerző legmélyebb nyomot hagyó alkotása az eucharisztikus himnusz. Érdemes azonban elgondolkodni Koudela egyéb művein, prózáján, imáin, szöveges üzenetein is. Szavai mély hitről tanúskodnak.

„Az imakönyv – régi hasonlattal – lajtorja Istenhez, melyen az Égbe emelkedünk.

Az ének könyv – modern hasonlattal – repülőgép, melyen a lélek erős, biztos, boldog nekiiramással Istenhez szárnyal!”³³ – írja imakönyve bevezetőjében.

Íme egy részlet a Magyar Rádióban elmondott egykori karácsonyi beszédéből: „Azt üzenem, ami a magyar pap és a magyar muzsikuszíve dobogása: Hinni és dolgozni keményen, kitartóan, dacosan, a vértanúk fanatizmusával és a nagy lélek áldozatával!”³⁴

Egy acélgyári hangversenyről, amelyen részt vett, tudósítás jelent meg. Így írtak róla: „az ének, a dal az Isten legszebb és legkifejezőbb eszköze, mely a Harmónia felé emeli a lelkeket. A zenekari, az instrumentális muzsika sohasem oly kifejező, mint

²⁸ Tollhegyen = *Magyar Kultúra*, Szerk. BANGHA Béla – NYISZTOR Zoltán, 1937, 24. évf., 13–14. sz., 47.

²⁹ MOLNÁR Antal: *Van-e destruktív zene?* = *Pesti Napló*, 1937, 14. sz., 14.

³⁰ 1915–1993, Erkel-díjas zenetudós, nemzetközi hírű Bartók-kutató.

³¹ *Kodály Zoltán levelei*. Szerk. LEGÁNY Dezső, Bp., Zeneműkiadó, 1982, 410.

³² KODÁLY Zoltán: *Magyar zene, magyar nyelv, magyar vers*. Válog., szerk. VARGYAS Lajos. Budapest, Szépirodalmi, 1993, 158.

³³ KOUDELA Géza: *Előszó = Dícsértességek. Imá- és énekeskönyv*. Bp., Magyar Kórus, 1935, 6.

³⁴ GEISZLER: *i. m.* (1940), 11.

az emberi hang. Hazánkban az énekkari kultúra csodálatosan terjed, ami fokmérője mindig egy nép zenekultúrájának. Ehhez fegyelem, tudás, szenvedés kell, amely, ha elérte célját, egy csodálatos megnyugvásból és boldogságból oldódik fel. Aki a dalt lélekművelésnek, felemelkedésnek, kultúrának tekinti, annak a dalpróba felüldülést, műélvezetet szerez s másoknak a lelkét is imádságos hangulatba hozza.”³⁵

Fő művének jelentőségét mutatja, hogy a 2021-ben Budapesten megrendezett Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus himnuszává is az ő dallamát választotta a szakértő bizottság, némi átdolgozással.

1939. július 21-én halt meg, nem sokkal az eucharisztikus himnusz megkomponálása után. A Farkasréti temetőben található a sírja, rajta a felirat, az eucharisztikus kongresszus himnuszának kezdősora: „Győzelemről énekeljen Napkelet és Napnyugat...”

Irodalomjegyzék

- *A magyar muzsika könyve*. Szerk. MOLNÁR Imre, Bp., 1936.
- *A munka*. Szerk. LAPSÁNSZKY János. Salgótarján, 1935 (XIII. évfolyam), 28. sz. https://dkvt.bbmh.hu/ujssag/items/browse?tags=Salg%C3%B3tarj%C3%A1n&sort_field=Dublin+Core%2CCreator&sort_dir=d&output=omeka-xml (utolsó letöltés: 2023. 01. 19.)
- *Az egyházzenei tanszak jubileuma a Zeneakadémián = Magyar Kórus*, 1936. dec. 10.
- BARTÓK Béla: *Liszt Ferenc*. Székfoglaló a Magyar Tudományos Akadémián. <https://epa.oszk.hu/00000/00022/00602/19033.htm> (utolsó letöltés: 2023. 01. 19.)
- BIKFALVI Géza: *Koudela Géza, Kalocsa hírneves egyházzenesze = Kalocsai Néplap*, 2018. 05. 24. <http://www.kalocsainaplaj.hu/hu/publicisztika/koudela%20geza%20egyhazzenesz> (utolsó letöltés: 2023. 01. 18.)
- GEISZLER Ödön: *Koudela Géza életrajza = A zene*, 1940/11. https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/MTA_Zene_1939-1940/?query=SZO&pg=42&layout=s (utolsó letöltés: 2023. 01. 18.)
- KEMENES Frigyes: *Koudela Géza, az egyház muzsikusa = A zene*, 1940/11, https://adt.arcanum.com/hu/view/MTA_Zene_1939-1940/?query=1940%2011&pg=164&layout=s (utolsó letöltés: 2023. 01. 18.)
- *Keszthelyi Hírlap*, 1935. márc. 10. https://mandadb.hu/common/fileservlet/document/999737/default/doc_url/KeszthelyiHirlap19350310.pdf (utolsó letöltés: 2023. 01. 18.)
- *Kodály Zoltán levelei*. Szerk. LEGÁNY Dezső, Bp., Zeneműkiadó, 1982, 410.
- KODÁLY Zoltán: *Magyar zene, magyar nyelv, magyar vers*. Vál., szerk.: VARGYAS Lajos. Bp., Szépirodalmi, 1993.
- KOUDELA Géza: *Előszó = Dícsértesség. Ima- és énekeskönyv*. Bp., Magyar Kórus, 1935.
- KOUDELA Géza: *Liszt Ferenc*. Bp., Országos Liszt Ferenc Társaság, 1936.
- LISZT Ferenc: *Missa quattuor vocum ad aequales concinente organo (Szekszárdi mise)*, 1848, 1869.
- *Magyar Kórus*, 1943, 53. szám.
- MOLNÁR Antal: *Van-e destruktív zene? = Pesti Napló*, 1937, 14. sz.
- *Tollhegyen = Magyar Kultúra*. Szerk. BANGHA Béla, 1937 (24. évf.), 13–14. sz. https://adt.arcanum.com/en/view/MagyarKultura_1937/?query=kod%C3%A1ly&pg=438&layout=s (utolsó letöltés: 2021. 10. 22.)
- VESZPRÉMY László Bernát: *A „sajtóapostol” – Bangha Béla játszmái a Horthy-kor hajnalán = Mandiner*, 2020. ápr. 30. https://mandiner.hu/cikk/20200430_bangha_bela (utolsó letöltés: 2023. 01. 19.)
- VESZPRÉMY László Bernát: *Egy avított jezsuita antijudaista. Bangha Béla SJ a zsidókérdés útvesztőiben. = Történelmi Szemle, Az MTA BTK Történettudományi Intézetének Értesítője*, 2017 (LIX. évfolyam), 3. sz., 439–463.

³⁵ *A munka*. Szerk. és kiadó LAPSÁNSZKY János, Salgótarján, 1935, 13. évf., 28. sz.